

Οδηγός για εκπαιδευτές/ριες προγραμμάτων κατάρτισης προς δικηγόρους για την φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη

Maria Doichinova
Center for the Study of Democracy

Πρόγραμμα FOSTER - Fostering Child-Friendly Legal Environments through collaborative networks (101160568 – FOSTER – JUST-2023-JACC-EJUSTICE)

Παραδοτέο D3.3, Child friendly justice guides - Guide for Trainers Delivering Capacity-Building Programmes for Lawyers on Child-Friendly Justice (Οδηγός για εκπαιδευτές/ριες προγραμμάτων κατάρτισης προς δικηγόρους για την φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνης)

Συγγραφέας: Doichinova Maria, Center for the Study of Democracy

Μάρτιος, 2026

Οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται ανήκουν αποκλειστικά στον/στους συντάκτη/-ες και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών. Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η χορηγούσα αρχή φέρουν ευθύνη για αυτές.

Το έργο αυτό διατίθεται υπό την άδεια [Creative Commons Attribution NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	3
Εισαγωγή.....	4
Επαναπροσδιορισμός της κατάρτισης: Από την παροχή πληροφοριών στον επαγγελματικό μετασχηματισμό.....	5
Θεμέλια για μελλοντικά προγράμματα κατάρτισης	7
Επικοινωνία και επίγνωση της αναπτυξιακής διαδικασίας του παιδιού ως βασικοί άξονες.....	7
Η νομική πρακτική με γνώμονα το τραύμα ως ερμηνευτικό πρίσμα	8
Οι διαδικαστικές διασφαλίσεις ως λειτουργικοί μηχανισμοί	9
Διεπιστημονικός συντονισμός ως διαρθρωτική διασφάλιση.....	10
Εκπαιδευτικός σχεδιασμός για την ανάπτυξη δεξιοτήτων	11
Πολυτομεακή κατάρτιση και η προσέγγιση της "κοινής υπόθεσης"	11
Μορφές μάθησης	13
Ίση και τακτική πρόσβαση σε εξειδικευμένη κατάρτιση: Δομικά κενά και ο ρόλος της τεχνολογίας	14
Συμπέρασμα	16

Σχεδιασμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων που φέρνουν αλλαγές στον τομέα της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης: Οδηγός για εκπαιδευτές/ριες προγραμμάτων κατάρτισης για δικηγόρους σχετικά με τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη

Εισαγωγή

Το έργο FOSTER εξετάζει ένα κρίσιμο κενό μεταξύ της επίσημης αναγνώρισης των δικαιωμάτων των θυμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και της συνεπούς εφαρμογής τους στην πρακτική της ποινικής δικαιοσύνης, ιδίως σε υποθέσεις που αφορούν παιδιά-θύματα. Παρόλο που η Οδηγία 2012/29/ΕΕ θεσπίζει ελάχιστα πρότυπα για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων, η αποτελεσματική εφαρμογή εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επαγγελματική επάρκεια όσων εφαρμόζουν το νόμο. Το έργο επιδιώκει να ενσωματώσει τις αρχές της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης στην επαγγελματική κουλτούρα μέσω της ανάπτυξης προγραμμάτων κατάρτισης πολλαπλών δεξιοτήτων, της διεπιστημονικής συνεργασίας και της ανάπτυξης δεξιοτήτων μεγάλης κλίμακας για επαγγελματίες του νομικού κλάδου. Η ανάπτυξη βιώσιμων μεθοδολογιών κατάρτισης και εργαλείων καθοδήγησης είναι κομβικής σημασίας για τον στόχο αυτό, διασφαλίζοντας ότι η μεταφορά γνώσεων μεταφράζεται σε μακροπρόθεσμη συστημική αλλαγή.

Στο πλαίσιο της δομής του έργου, οι εκπαιδευτές/ριες κατέχουν κομβική θέση. Λειτουργούν ως πολλαπλασιαστές: η ποιότητα των εκπαιδευτικών και ουσιαστικών επιλογών τους καθορίζει εάν τα πρότυπα της ΕΕ παραμένουν αφηρημένες αρχές ή γίνονται λειτουργικές πρακτικές. Ο παρών οδηγός ενοποιεί τα διδάγματα που προκύπτουν από την αξιολόγηση των αναγκών κατάρτισης και τις εθνικές αξιολογήσεις κατάρτισης και παρέχει ένα δομημένο αναλυτικό πλαίσιο για τη διαμόρφωση μελλοντικών προγραμμάτων. Ασχολείται τόσο με το περιεχόμενο όσο και με τη μεθοδολογία, αναγνωρίζοντας ότι η αποτελεσματική εφαρμογή των δικαιωμάτων των θυμάτων εξαρτάται τόσο από τον τρόπο παροχής της κατάρτισης όσο και από το περιεχόμενό της. Φιλοδοξεί να αξιοποιήσει τα δυνατά σημεία και τις προκλήσεις που παρατηρήθηκαν για να υποστηρίξει μελλοντικούς παρόχους κατάρτισης που θα απευθύνονται σε δικηγόρους που έρχονται σε επαφή με παιδιά θύματα.

Συμβολή στην εφαρμογή της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ και της στρατηγικής της ΕΕ για τη δικαστική κατάρτιση

Η Οδηγία 2012/29/ΕΕ απαιτεί ρητά από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι οι επαγγελματίες που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με θύματα λαμβάνουν κατάλληλη κατάρτιση ώστε να εξασφαλίζεται ο σεβασμός, η ευαισθησία και ο επαγγελματισμός.¹ Το άρθρο 25 αναγνωρίζει την κατάρτιση ως διαρθρωτικό στοιχείο της προστασίας των δικαιωμάτων των θυμάτων.

Η στρατηγική της ΕΕ για τη δικαστική κατάρτιση υπογραμμίζει περαιτέρω την ανάγκη για συστηματική, προσανατολισμένη στην πράξη και βασισμένη στις ικανότητες κατάρτιση, ώστε να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ σε όλα τα κράτη μέλη.² Η τονίζει ότι η δικαστική κατάρτιση πρέπει να εφοδιάζει τους/τις επαγγελματίες όχι απλώς με γνώση της νομοθεσίας αλλά με την ικανότητα να εφαρμόζουν αποτελεσματικά τα πρότυπα της ΕΕ σε πραγματικές υποθέσεις.

Ο παρών οδηγός συμβάλλει άμεσα στους στόχους αυτούς, διατυπώνοντας ένα μοντέλο κατάρτισης που ενσωματώνει κανονιστικές γνώσεις, εμπειρική έρευνα και βιωματική μάθηση, ενισχύοντας έτσι την εφαρμογή των υποχρεώσεων της ΕΕ όσον αφορά τα δικαιώματα των θυμάτων.

Επαναπροσδιορισμός της κατάρτισης: Από την παροχή πληροφοριών στον επαγγελματικό μετασχηματισμό

Η κατάρτιση σχετικά με τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη δεν μπορεί να περιοριστεί στην απλή διάδοση νομικών κανόνων. Ταυτόχρονα, θα ήταν παραπλανητικό να υποθέσουμε ότι όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες εισέρχονται στο χώρο της κατάρτισης με μια σταθερή και ενημερωμένη γνώση των σχετικών διεθνών και ενωσιακών πλαισίων. Ενώ η ομάδα FOSTER παρατήρησε ότι πολλοί/ες δικηγόροι γνώριζαν τα βασικά νομοθετικά κείμενα, όπως την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού και την Οδηγία 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκλημάτων, η εξοικείωση αυτή συχνά δεν θεωρούνταν όσο επαρκής απαιτείται. Ειδικότερα, οι επαγγελματίες που ολοκλήρωσαν τη νομική τους εκπαίδευση πριν από μερικά χρόνια ανέφεραν συχνά περιορισμένη ή παρωχημένη γνώση των εν λόγω εργαλείων και των πρακτικών τους συνεπειών. Για τους/τις εκπαιδευτές/ριες, το

¹ [Οδηγία 2012/29/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλασιού 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ευρωπαϊκή στρατηγική κατάρτισης δικαστικών λειτουργιών 2025 - 2030: [Δημιουργία υποστηρικτικού περιβάλλοντος για την ψηφιακή δικαιοσύνη@2030](#), COM(2025) 801 τελικό, 20 Νοεμβρίου 2025- και Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Διασφάλιση της δικαιοσύνης στην ΕΕ - μια [Ευρωπαϊκή στρατηγική κατάρτισης δικαστικών λειτουργιών για την περίοδο 2021-2024](#), COM/2020/713 τελικό.

γεγονός αυτό αναδεικνύει μια διπλή ευθύνη: να υπερβούν την αμιγώς διδακτική παράδοση, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα θεμελιώδη νομικά πρότυπα εξηγούνται με σαφήνεια, πλαισιώνονται και μεταφράζονται στην καθημερινή πρακτική. Συνεπώς, οι εκπαιδευτικές συνεδρίες διατηρούν ένα σημαντικό -αν και προσεκτικά διαμορφωμένο- ρόλο ως χώρος για βαθύτερη, προσανατολισμένη στις δεξιότητες και αναστοχαστική μάθηση.

Η βαθύτερη πρόκληση, ωστόσο, έγκειται στο να επηρεαστεί ο τρόπος με τον οποίο οι επαγγελματίες ερμηνεύουν τη διακριτική ευχέρεια στις διαδικασίες, αξιολογούν τον κίνδυνο και αντιλαμβάνονται τη δική τους ευθύνη στο πλαίσιο του δικαστικού συστήματος.

"Μια σημαντική πρόκληση σε κάθε τέτοια εκπαίδευση είναι η δυναμική σύνδεση και αξιοποίηση των θεωρητικών δεδομένων στην καθημερινή πρακτική". (Εκπαιδευτής/ρια FOSTER, Ελλάδα).

Η αποτελεσματική κατάρτιση θα πρέπει, επομένως, να σχεδιαστεί ως μια διαδικασία επαγγελματικής αλλαγής. Θα πρέπει να αναδιαμορφώσει τα θεωρητικά αντανακλαστικά και να καλλιεργήσει τη συστηματική και με εγρήγορση, αντίληψη.

Για παράδειγμα, αντί να εξηγεί απλώς το άρθρο 22 της Οδηγίας σχετικά με την ατομική αξιολόγηση,³ ένας/μια εκπαιδευτής/ρια θα μπορούσε να παρουσιάσει ένα σενάριο στο οποίο ένα παιδί-θύμα έχει υποβληθεί σε πολλαπλές συνεντεύξεις χωρίς τεκμηριωμένη αξιολόγηση. Οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν στη συνέχεια να αναλύσουν τις συνέπειες αυτής της παράλειψης: αυξημένο άγχος, «επιμόλυνση» των αποδεικτικών στοιχείων και πιθανή παραβίαση των υποχρεώσεων που τάσσει η ΕΕ. Μέσω αυτής της άσκησης, οι συμμετέχοντες/ουσες εσωτερικεύουν την Οδηγία ως ένα ζωντανό πρότυπο που καθοδηγεί τον έλεγχο των διαδικασιών.

Ο μετασχηματισμός, επομένως, συντελείται όταν οι συμμετέχοντες/ουσες αρχίζουν να θέτουν διαφορετικά ερωτήματα στην καθημερινή τους πρακτική. Είναι ορατή όχι απλώς σε αυτά που γνωρίζουν, αλλά στον τρόπο με τον οποίο σκέφτονται, διαμορφώνουν προβληματισμούς και ορίζουν τις επαγγελματικές τους ευθύνες. Οι επαγγελματίες που κάποτε επικεντρώνονταν κυρίως στη διαδικαστική αποτελεσματικότητα μπορεί να αρχίσουν να ρωτούν: Πώς θα βιώσει αυτή την ακρόαση το παιδί; Ή εξετάζουν: Ποιες πληροφορίες καταλαβαίνει πραγματικά το παιδί σε αυτό το στάδιο; Άλλοι/ες μπορεί να προβληματιστούν: Έχω δημιουργήσει συνθήκες στις

³ [Οδηγία 2012/29/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

οποίες το παιδί αισθάνεται αρκετά ασφαλές για να μιλήσει; Αυτές οι αλλαγές στις ερωτήσεις σηματοδοτούν μια βαθύτερη εσωτερικήευση των αρχών της δικαιοσύνης που είναι φιλική προς τα παιδιά. Αντί να εφαρμόζουν μηχανικά τις νομικές διατάξεις, οι επαγγελματίες αρχίζουν να ενσωματώνουν την τήρηση των δικαιωμάτων των παιδιών, τις αναπτυξιακές εκτιμήσεις και την ευαισθητοποίηση σε θέματα τραύματος στις καθημερινές τους αποφάσεις. Με αυτή την έννοια, η αλλαγή δεν μετριέται από την ικανότητα να απαριθμεί κανείς πρωτόκολλα, αλλά από την ανάπτυξη μιας νοοτροπίας αναστοχασμού, στην οποία η οπτική του παιδιού αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της επαγγελματικής λογικής.

Θεμέλια για μελλοντικά προγράμματα κατάρτισης

Επικοινωνία και επίγνωση της αναπτυξιακής διαδικασίας του παιδιού ως βασικοί άξονες

Οι αξιολογήσεις των προγραμμάτων κατάρτισης, στο πλαίσιο του προγράμματος FOSTER αλλά και άλλων πρωτοβουλιών δικαστικής κατάρτισης,⁴ αναδεικνύουν σταθερά την επικοινωνία με τα παιδιά και την ευαισθητοποίηση ως προς την ανάπτυξη του παιδιού ως κεντρικές μαθησιακές ανάγκες. Η επικοινωνία δεν είναι μια περιφερειακή δεξιότητα - είναι ο μηχανισμός μέσω του οποίου υλοποιούνται τα δικαιώματα.

Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού σύμφωνα με το άρθρο 12 της Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού απαιτεί συνθήκες που επιτρέπουν την ουσιαστική συμμετοχή.⁵ Το γενικό σχόλιο αριθ. 12 διευκρινίζει ότι τα παιδιά πρέπει να λαμβάνουν πληροφορίες με προσιτό τρόπο και να υποστηρίζονται στην έκφραση των απόψεών τους.⁶

Η εκπαίδευση θα πρέπει, επομένως, να ενσωματώνει την αναπτυξιακή ψυχολογία στην νομική ανάλυση. Για παράδειγμα, ένας/μια εκπαιδευτής/ρια θα μπορούσε να δείξει πώς η αφηρημένη νομική ορολογία μπορεί να οδηγήσει κατά λάθος ένα παιδί στην σιωπή. Οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να αναλογιστούν πώς η φράση «Είσαι υποχρεωμένος/η να καταθέσεις την αλήθεια, όπως ορίζει ο νόμος» μπορεί να φοβίσει

⁴ Βλέπε για παράδειγμα: CECL. [Μεταρρύθμιση των σωφρονιστικών ιδρυμάτων για νέους: Συγκριτική έκθεση αξιολόγησης των εκπαιδευτικών αναγκών του προσωπικού των φυλακών και του προσωπικού επιτήρησης που εργάζεται με καταδικασμένα παιδιά](#), ARISA Child, 6 Μαρτίου 2024- και Κασάπη Ζωή Άννα, Οικονόμου Νατάσσα, Καραντζάλη Αγγελική. [ChildFront: Έκθεση αξιολόγησης εκπαιδευτικών αναγκών](#), 30 Σεπτεμβρίου 2022.

⁵ Ηνωμένα Έθνη, [Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού](#), υιοθετήθηκε στις 20 Νοεμβρίου 1989.

⁶ Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού. [Γενικό σχόλιο αριθ. 12 \(2009\) Το δικαίωμα του παιδιού να ακούγεται](#), CRC/C/GC/12, 20 Ιουλίου 2009.

ένα 10χρονο παιδί, ενώ μια εξήγηση προσαρμοσμένη στο αναπτυξιακό του στάδιο διαφυλάσσει τη νομική ακεραιότητα και ταυτόχρονα μειώνει τον φόβο.

Η εκπαίδευση στην επικοινωνία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια μεμονωμένη, ξεχωριστή εκπαιδευτική συνεδρία. Αντίθετα, πρέπει να ενσωματώνεται σε όλο το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, ειδικά στα μαθήματα που αφορούν τις ακροάσεις, την ανάκριση και την αλληλεπίδραση με τους/τις πελάτες. Δεξιότητες όπως η προσαρμογή της γλώσσας στην ηλικία και το επίπεδο αντίληψης του παιδιού, η ανταπόκριση στα συναισθήματα και η αποφυγή ενεργειών που ενδέχεται να τραυματίσουν εκ νέου το παιδί πρέπει να εξασκούνται επανειλημμένα σε διαφορετικές καταστάσεις. Αυτές οι δεξιότητες αναπτύσσονται μέσω της πρακτικής, της ανατροφοδότησης και της αναστοχαστικής σκέψης με την πάροδο του χρόνου, και όχι μέσω μιας διάλεξης ή μιας καθαρά θεωρητικής ανάλυσης.

Αυτή η ανάγκη για διαρκή και προσανατολισμένη στην πράξη εκπαίδευση στην επικοινωνία επισημάνθηκε σταθερά από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες σε όλες τις χώρες του FOSTER. Οι επαγγελματίες αναγνώρισαν ανοιχτά ότι η αρχική νομική τους εκπαίδευση και η επακόλουθη επαγγελματική κατάρτιση σπάνια τους είχε εφοδιάσει με συγκεκριμένες, ευαίσθητες ως προς τις ανάγκες των παιδιών τεχνικές επικοινωνίας. Ενώ πολλοί/ες είχαν αναπτύξει στρατηγικές αντιμετώπισης μέσω της εμπειρίας, αναγνώρισαν σημαντικό κενά σε δομημένη καθοδήγηση και εποπτευόμενη πρακτική. Η ισχυρή ομοφωνία μεταξύ των συμμετεχόντων/ουσών υπογραμμίζει ότι οι δεξιότητες επικοινωνίας δεν είναι προαιρετικές κοινωνικές δεξιότητες, αλλά βασικές επαγγελματικές δεξιότητες απαραίτητες για την αποτελεσματική εφαρμογή των προτύπων της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης.

Η νομική πρακτική με γνώμονα το τραύμα ως ερμηνευτικό πρίσμα

Χωρίς κατάλληλη εκπαίδευση, οι δικηγόροι μπορεί να ερμηνεύσουν λανθασμένα τις αποσπασματικές ή εξελισσόμενες αναμνήσεις στη μαρτυρία ενός παιδιού ως σημάδια αναξιοπιστίας ή μειωμένης αξιοπιστίας. Η επιστημονική έρευνα καταδεικνύει ότι το τραύμα επηρεάζει την παγίωση της μνήμης, τη συναισθηματική έκφραση και τις συμπεριφορικές αντιδράσεις.⁷ Τα παιδιά που έχουν εκτεθεί σε κακοποίηση μπορεί να παρουσιάζουν αποσπασματικές αναμνήσεις ή αποκάλυψη με καθυστέρηση.⁸ Αυτό

⁷ Van der Kolk, B. A. (2014). [Το σώμα κρατάει το σκορ: Εγκέφαλος, νους και σώμα στην επούλωση του τραύματος](#). Νέα Υόρκη: Viking.

⁸ London, K., Bruck, M., Ceci, S. J., & Shuman, D. W. (2005). Αποκάλυψη της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών: Τι μας λείπει η έρευνα για τους τρόπους με τους οποίους τα παιδιά το λένε; *Psychology, Public Policy, and Law*, 11(1), 194-226. και Δημητρίου Κ, Ευθυμίου Β, Φράγκου Κ, Peyron P-A, Martrille L, Baccino E, Bacopoulou F, Papadodima S. Forensic Perspectives on Child Sexual Abuse Disclosure in Greece: A Retrospective Study: A Retrospective Study. *Παιδιατρικές αναφορές*. 2026; 18(1):12. <https://doi.org/10.3390/pediatric18010012>

ήταν ένα από τα πιο συχνά συζητούμενα θέματα στις εκπαιδεύσεις FOSTER, το οποίο οι εκπαιδευόμενοι/ες αναγνώρισαν ως ιδιαίτερα δύσκολο να ανταποκριθούν.

Η κατάρτιση θα πρέπει να ενσωματώνει συστηματικά αυτά τα ευρήματα στις συζητήσεις για την αξιοπιστία των μαρτύρων και την εξέταση. Για παράδειγμα, οι εκπαιδευτές/ριες μπορούν να παρουσιάσουν μια άσκηση στην οποία ένα παιδί διστάζει να περιγράψει ένα γεγονός. Οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να αναλύσουν αν ο δισταγμός υποδηλώνει επινόηση ή αποφυγή που σχετίζεται με το τραύμα.

Η κατάρτιση με γνώμονα το τραύμα ενισχύει τη διαδικαστική δικαιοσύνη, ευθυγραμμίζοντας τη νομική επιχειρηματολογία με την εμπειρική γνώση. Αποτρέπει την παρερμηνεία των φυσιολογικών αντιδράσεων του τραύματος ως ασυνέπειες. Κυρίως, οι εκπαιδευτές/ριες θα πρέπει να διευκρινίσουν ότι η συλλογιστική με βάση το τραύμα δεν μειώνει την αποδεικτική αυστηρότητα - την βελτιώνει.

Οι διαδικαστικές διασφαλίσεις ως λειτουργικοί μηχανισμοί

Η Οδηγία 2012/29/ΕΕ απαιτεί από τις αρχές να διενεργούν ατομική αξιολόγηση των θυμάτων, προκειμένου να προσδιορίσουν αν χρειάζονται ειδική προστασία κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.⁹ Οι διασφαλίσεις αυτές περιλαμβάνουν μέτρα για την αποτροπή της οπτικής επαφής με τον/την κατηγορούμενο/η και τον περιορισμό των επαναλαμβανόμενων εξετάσεων.

Συνεπώς, τα προγράμματα κατάρτισης θα πρέπει να επικεντρώνονται όχι μόνο στην εξήγηση αυτών των δικαιωμάτων, αλλά και στο να βοηθήσουν τους/τις δικηγόρους να κατανοήσουν πώς να τα ενεργοποιήσουν στην πράξη. Αντί για απλή απαρίθμηση νομικών διατάξεων, η κατάρτιση μπορεί να αναλύει συγκεκριμένες δικονομικές καταστάσεις. Για παράδειγμα, μπορεί να ζητηθεί από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες να εξετάσουν τι πρέπει να κάνει ένας/μια δικηγόρος εάν ένα παιδί έχει οριστεί να καταθέσει σε δημόσια χωρίς προστατευτικά μέτρα, πώς πρέπει να διατυπωθεί ένα αίτημα για μέτρα προστασίας ή πώς μπορούν να παρουσιαστούν αποτελεσματικά ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων επιχειρήματα που βασίζονται στο δίκαιο της ΕΕ.

Μια πρακτική άσκηση που χρησιμοποιήθηκε στη Βουλγαρία κατά τη διάρκεια της κατάρτισης περιελάμβανε την παρουσίαση στους/στις συμμετέχοντες/ουσες ενός σεναρίου στο οποίο δεν είχε πραγματοποιηθεί ατομική αξιολόγηση του παιδιού-θύματος. Οι συμμετέχοντες/ουσες κλήθηκαν στη συνέχεια να προσδιορίσουν τα νομικά βήματα που θα μπορούσε να κάνει ένας/μια δικηγόρος για να αντιμετωπίσει την παράλειψη αυτή και να ζητήσει τις κατάλληλες εγγυήσεις. Η επεξεργασία

⁹ [Οδηγία 2012/29/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαϊσίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου, παράγραφος 53.

πραγματικών δικονομικών διλημάτων με αυτόν τον τρόπο βοηθά τους/τις δικηγόρους να αντιληφθούν τα μέτρα προστασίας όχι ως αφηρημένες νομικές διατάξεις, αλλά ως πρακτικά εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στρατηγικά για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Διεπιστημονικός συντονισμός ως διαρθρωτική διασφάλιση

Οι κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη¹⁰ δίνουν έμφαση στην σημασία συντονισμένων, διεπιστημονικών συστημάτων. Ο κατακερματισμός μεταξύ θεσμικών οργάνων συχνά υπονομεύει τις προστατευτικές προθέσεις.

Η κατάρτιση θα πρέπει να περιλαμβάνει αναλυτική συζήτηση των θεσμικών ρόλων και των τρόπων συνεργασίας. Για παράδειγμα, ένας/μια εκπαιδευτής/ρια μπορεί να περιγράψει μια περίπτωση όπου ένα παιδί εμφανίζεται στο δικαστήριο χωρίς ψυχολογική υποστήριξη, επειδή η αστυνομία και οι κοινωνικές υπηρεσίες δεν κατάφεραν να συντονιστούν. Οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να διερευνήσουν πώς η προηγούμενη επικοινωνία θα μπορούσε να έχει μετριάσει τη ζημία. Έτσι, οι δικηγόροι μαθαίνουν να εντοπίζουν εκ των προτέρων τα κενά συντονισμού, να κατανοούν πότε πρέπει να εμπλέκουν άλλους/ες επαγγελματίες και να λαμβάνουν πρακτικά μέτρα, όπως η επικοινωνία με υπηρεσίες υποστήριξης ή η ανάδειξη του θέματος πριν από την ακρόαση, ώστε να διασφαλίζεται ότι το παιδί θα έχει την κατάλληλη προετοιμασία και υποστήριξη.

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ έχει καταγράψει σταθερά τις ανισότητες που επηρεάζουν τα παιδιά μειονοτήτων και μεταναστών/ριών εντός των ευρωπαϊκών συστημάτων δικαιοσύνης, υπογραμμίζοντας πώς οι διαρθρωτικές ανισότητες μπορούν να υπονομεύσουν την ισότιμη πρόσβαση στην προστασία και τη συμμετοχή.¹¹ Σε αυτό το πλαίσιο, η κατάρτιση πρέπει να αντιμετωπίζει τη διατομεακότητα όχι ως αφηρημένη θεωρητική κατασκευή, αλλά ως πρακτική μεταβλητή που διαμορφώνει άμεσα τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά βιώνουν τις διαδικασίες. Παράγοντες όπως τα γλωσσικά εμπόδια, οι πολιτισμικές αντιλήψεις περί εξουσίας, η αναπηρία, η κατάσταση φροντίδας ή η κοινωνικοοικονομική περιθωριοποίηση μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά την ικανότητα ενός παιδιού να κατανοήσει, να επικοινωνήσει και να συμμετέχει αποτελεσματικά στις νομικές διαδικασίες.

¹⁰ Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. [Κατευθυντήριες γραμμές για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη](#), 17 Νοεμβρίου 2010.

¹¹ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), [Δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά: Προοπτικές και εμπειρίες επαγγελματιών σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών σε αστικές και ποινικές δικαστικές διαδικασίες σε 10 κράτη μέλη της ΕΕ](#), 10 Ιουνίου 2015.

Η ανάγκη αυτή αντανακλάται σαφώς στα σχόλια των συμμετεχόντων/ουσών στο FOSTER. Πολλοί/ες επαγγελματίες αναγνώρισαν ότι, ενώ ήταν εξοικειωμένοι/ες με τις γενικές αρχές της δικαιοσύνης που είναι φιλική προς τα παιδιά, χρειάζονταν εξειδικευμένη καθοδήγηση για να δουλέψουν με ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες. Αναφέρθηκαν, για παράδειγμα, σε παιδιά από εθνοτικές μειονότητες ή παιδιά μετανάστες/ριες που αντιμετωπίζουν συνδυαστικά γλωσσικά και διαπολιτισμικά εμπόδια- παιδιά με αναπηρίες που μπορεί να χρειάζονται προσαρμοσμένες τεχνικές επικοινωνίας και πολυεπίπεδες δομές υποστήριξης- παιδιά σε ιδρύματα ή ανάδοχες οικογένειες των οποίων οι νομικές συνθήκες και οι συνθήκες ζωής είναι συχνά πολύπλοκες- και παιδιά που αντιμετωπίζουν πολλαπλές, αλληλεπικαλυπτόμενες ευαλωτότητες. Οι συμμετέχοντες/ουσες τόνισαν ότι χωρίς συγκεκριμένα εργαλεία και κατανόηση του πλαισίου, η αρχή της ισότητας κινδυνεύει να παραμείνει τυπική και όχι ουσιαστική.

Μια καθιερωμένη προσέγγιση για την ενίσχυση της επαγγελματικής επάρκειας σε αυτόν τον τομέα είναι η ανάπτυξη συμπληρωματικών ή σπονδυλωτών στοιχείων κατάρτισης. Τέτοιες ενότητες επιτρέπουν στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να εμβαθύνουν τις γνώσεις τους ανάλογα με τους τύπους των περιπτώσεων που συναντούν συχνότερα στην πράξη. Συνδυάζοντας ένα κοινό βασικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με εξειδικευμένες πρόσθετες ενότητες που αφορούν συγκεκριμένες ομάδες με ευαλωτότητες, τα προγράμματα κατάρτισης μπορούν να συνδυάσουν καλύτερα τη συνέπεια των προτύπων με την ευαισθησία στις διαφορετικές πραγματικότητες.

Εκπαιδευτικός σχεδιασμός για την ανάπτυξη δεξιοτήτων

Η θεωρία της εκπαίδευσης ενηλίκων δίνει έμφαση στη βιωματική εμπλοκή και τον αναστοχασμό ως κινητήριες δυνάμεις της οικοδόμησης δεξιοτήτων.¹² Συνεπώς, η κατάρτιση θα πρέπει να υιοθετεί μια προσέγγιση με βάση υποθέσεις, ξεκινώντας από ρεαλιστικά σενάρια και στη συνέχεια να προχωρήσει σε νομική ανάλυση επ' αυτών. Αυτή η δομή ενισχύει τη διατήρηση και προωθεί την αναλυτική συλλογιστική που βασίζεται στην πράξη.

Πολυτομεακή κατάρτιση και η προσέγγιση της "κοινής υπόθεσης"

Η ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε κατά τη διάρκεια των εκπαιδύσεων FOSTER ανέδειξε σταθερά μια δομική πρόκληση: η φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη οφείλει

¹² Kolb, D. A. [Βιωματική μάθηση: Kolb: Η εμπειρία ως πηγή μάθησης και ανάπτυξης](#). Prentice-Hall. 1984- και Ευρωπαϊκό Δίκτυο Δικαστικής Κατάρτισης. [EJTN Handbook on Judicial Training Methodology in Europe](#). 2016.

να λειτουργεί ως ένα συντονισμένο σύστημα, ωστόσο οι επαγγελματίες συνήθως εκπαιδεύονται σε μεμονωμένα θεσμικά πλαίσια. Οι δικηγόροι, οι δικαστές, οι εισαγγελείς, οι αστυνομικοί, οι ψυχολόγοι και οι επαγγελματίες παιδικής προστασίας σπάνια είχαν ευκαιρίες να εξετάσουν πώς οι αντίστοιχοι ρόλοι τους διασταυρώνονται στην πράξη. Αρκετοί συμμετέχοντες/ουσες σημείωσαν συγκεκριμένα ότι η λάθος αντίληψη σχετικά με τους ρόλους, τους κανόνες εμπιστευτικότητας ή τους θεραπευτικούς στόχους οδηγούν συχνά σε κατακερματισμό - και, ενίοτε, σε άγχος για το παιδί που μπορεί να αποφευχθεί.

Η διαπίστωση αυτή ενισχύει τη σημασία των πολυτομεακών μορφών κατάρτισης στις οποίες νομικοί και μη νομικοί επαγγελματίες συνεργάζονται γύρω από μια κοινή υπόθεση. Αντί να επικεντρώνονται αποκλειστικά σε δεξιότητες συγκεκριμένων ρόλων, η εν λόγω κατάρτιση επιτρέπει στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να αναλύουν ολιστικά τη διαδικαστική πορεία στην υπόθεση ενός παιδιού - από την αποκάλυψη έως την υποστήριξη μετά τη δίκη. Στις εκπαιδευτικές συνεδρίες του FOSTER, όπου μικτές επαγγελματικές ομάδες συμμετείχαν σε ασκήσεις με βάση υποθέσεις, οι συζητήσεις μετατοπίστηκαν αισθητά από τα ατομικά διαδικαστικά καθήκοντα ("Ποιος είναι ο ρόλος μου;") στον συστημικό προβληματισμό ("Πώς επηρεάζει η απόφασή μου το παιδί και τους άλλους επαγγελματίες;"). Οι συμμετέχοντες/ουσες περιέγραψαν συχνά αυτό ως ένα από τα πιο πολύτιμα στοιχεία της εκπαιδευτικής εμπειρίας.

Η μεθοδολογία της "κοινής υπόθεσης" αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματική. Επεξεργαζόμενοι/ες βήμα προς βήμα μια ρεαλιστική υπόθεση ενός παιδιού-θύματος, οι συμμετέχοντες/ουσες εντόπισαν τους κινδύνους της επαναλαμβανόμενης συνέντευξης, τα κενά στην ανταλλαγή πληροφοριών, τις χρονικές συγκρούσεις μεταξύ θεραπευτικών και αποδεικτικών αναγκών και τα πρακτικά εμπόδια στην εφαρμογή προστατευτικών μέτρων. Είναι σημαντικό ότι η μέθοδος αυτή δεν αποσκοπούσε στην εξάλειψη των επαγγελματικών διαφορών. Αντίθετα, έκανε ορατούς τους θεσμικούς περιορισμούς και προώθησε την αμοιβαία κατανόηση. Οι συμμετέχοντες/ουσες στο FOSTER τόνισαν επανειλημμένα ότι η άμεση ακρόαση από επαγγελματίες άλλων τομέων αποσαφήνισε τις προσδοκίες και μείωσε τα στερεότυπα περί "μη συνεργασίας".

Η σημασία τέτοιων πολυτομεακών σχημάτων υποστηρίζεται σθεναρά από τα πρότυπα της ΕΕ. Η Οδηγία 2012/29/ΕΕ απαιτεί συντονισμένες απαντήσεις, ατομική αξιολόγηση των αναγκών προστασίας των θυμάτων (άρθρο 22) και κατάλληλη κατάρτιση των επαγγελματιών (άρθρο 25).¹³ Η στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων

¹³ [Οδηγία 2012/29/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

(2020-2025)¹⁴ τονίζει περαιτέρω την ανάγκη για ολοκληρωμένα και διεπιστημονικά συστήματα υποστήριξης. Επιπλέον, η Σύσταση (ΕΕ) 2024/1238 της Επιτροπής τονίζει την ανάγκη τα εθνικά συστήματα παιδικής προστασίας να διευκολύνουν τη διατομεακή συνεργασία και το συντονισμό μεταξύ αρχών και υπηρεσιών ως μέσο για να τεθεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού στο επίκεντρο των συστημάτων προστασίας, θέτοντας τα θεμέλια για την πολυτομεακή επαγγελματική ανάπτυξη.¹⁵ Η ανατροφοδότηση της κατάρτισης του FOSTER καταδεικνύει ότι αυτοί οι στόχοι πολιτικής δεν μπορούν να υλοποιηθούν πλήρως μόνο μέσω της ειδικής επαγγελματικής κατάρτισης.

Για τους/τις εκπαιδευτές/ριες, αυτό σημαίνει ότι τουλάχιστον ένα μέρος του προγράμματος θα πρέπει να φέρνει σε επαφή διαφορετικές επαγγελματικές ομάδες σε δομημένο διάλογο με βάση περιπτώσεις. Η εκπαιδευτική εστίαση θα πρέπει να δίνει έμφαση στην χαρτογράφηση της εμπειρίας του παιδιού ενώπιον των διαφορετικών φορέων, στον εντοπισμό των σημείων τριβής του συστήματος και στον κοινό προβληματισμό σχετικά με τους πρακτικούς μηχανισμούς συντονισμού. Όπου είναι εφικτό, ο από κοινού συντονισμός από εκπαιδευτές/ριες με διαφορετικό επαγγελματικό υπόβαθρο μπορεί να αποτελέσει πρότυπο της συνεργατικής προσέγγισης που επιδιώκει να προωθήσει η κατάρτιση.

"Ο κοινός προβληματισμός και τα πρακτικά παραδείγματα κατά τη διάρκεια των εκπαιδύσεων μας βοήθησαν να προσεγγίσουμε τις υποθέσεις των παιδιών με μεγαλύτερη ευαισθησία και επίγνωση και να κατανοήσουμε καλύτερα τις προοπτικές τους. Θεωρώ ότι τέτοιες εκπαιδύσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές επειδή δεν μεταφέρουν μόνο νομικές γνώσεις, αλλά προωθούν την ενσυναίσθηση, την ανάπτυξη νοοτροπίας και τον αυτό-αναστοχασμό. Ήταν μια πολύ εμπνευσμένη εμπειρία να παραδίδουμε την εκπαίδευση σε συναδέλφους, να ανταλλάσσουμε εμπειρίες και να αναζητούμε από κοινού λύσεις σε καθημερινές προκλήσεις, γεγονός που ενίσχυσε τόσο τη συνοχή της ομάδας όσο και την επαγγελματική μας αυτοπεποίθηση. Με ικανοποίηση διαπίστωσα ότι οι συμμετέχοντες/ουσες ήταν ανοιχτοί/ές σε νέες προσεγγίσεις και συνέβαλαν ενεργά στις συζητήσεις". (Εκπαιδευτής FOSTER, Ουγγαρία).

Μορφές μάθησης

Πέρα από τις δομικές παράμετρους σχετικά με τη συνεργασία μεταξύ των τομέων, οι συμμετέχοντες/ουσες στις εκπαιδύσεις του έργου FOSTER προβληματίστηκαν ευρύτερα σχετικά με τις εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που θεωρούν ότι ευνοούν περισσότερο την ουσιαστική επαγγελματική μάθηση:

¹⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών [Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων \(2020-2025\)](#), COM/2020/258 τελικό.

¹⁵ Σύσταση (ΕΕ) 2024/1238 της Επιτροπής, της 23ης Απριλίου 2024, [σχετικά με την ανάπτυξη και την ενίσχυση ολοκληρωμένων συστημάτων παιδικής προστασίας προς το συμφέρον του παιδιού](#), C/2024/2680.

Προσομοίωση και αναστοχασμός

Οι προσομοιώσεις παρέχουν βιωματικές γνώσεις, αλλά η μετασηματιστική τους δυναμική έγκειται στον αναστοχασμό. Μετά από μια προσομοίωση ακρόασης ή αλληλεπίδρασης με τον/την πελάτη, οι εκπαιδευτές/ριες θα πρέπει να συμβάλλουν σε μια δομημένη συζήτηση που συνδέει τις παρατηρούμενες πρακτικές με τα πρότυπα της ΕΕ και τις αρχές της φιλικής προς τα παιδιά προσέγγισης. Ο στόχος δεν είναι η κριτική των επιδόσεων αλλά η ομαδική βελτίωση της συλλογιστικής.

Εμπλοκή μικρών ομάδων και ψυχολογική ασφάλεια

Οι συζητήσεις μικρών ομάδων ευνοούν το άνοιγμα και τον βαθύτερο προβληματισμό. Ιδιαίτερα όταν εξετάζονται ευαίσθητα θέματα όπως η σεξουαλική κακοποίηση, οι εκπαιδευτές/ριες πρέπει να καλλιεργούν ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης και σεβασμού. Ο καθορισμός σαφών κανόνων συζήτησης, η αναγνώριση των συναισθηματικών αντιδράσεων και η παροχή χώρου για προβληματισμό αποτελούν βασικά στοιχεία μιας συντονιστικής διαδικασίας που λαμβάνει υπόψη τα τραυματικά γεγονότα.

Αξιοπιστία των εκπαιδευτών/ριών και καθοδήγηση με ευελιξία

Οι συμμετέχοντες/ουσες εκτιμούν εκπαιδευτές/ριες που συνδυάζουν τη δογματική εξειδίκευση με την πρακτική εμπειρία. Οι εκπαιδευτές/ριες θα πρέπει να μοιράζονται παραδείγματα από την πράξη που καταδεικνύουν πώς τα πρότυπα της ΕΕ λειτουργούν εντός των θεσμικών περιορισμών. Ταυτόχρονα, οι εκπαιδευτές/ριες πρέπει να αποτελούν πρότυπο ευελιξίας αναγνωρίζοντας την πολυπλοκότητα, ενθαρρύνοντας το διάλογο και αποφεύγοντας τη δογματική παρουσίαση λύσεων.

Αξιολόγηση, βιωσιμότητα και συστημικός αντίκτυπος

Η αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης δεν πρέπει να αξιολογείται αποκλειστικά με βάση την ικανοποίηση των συμμετεχόντων ατόμων, αλλά και με βάση την αποδεδειγμένη βελτίωση των δεξιοτήτων τους: την ικανότητα να εντοπίζουν κενά στην προστασία, να εφαρμόζουν μια προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη το τραύμα και να συμμετέχουν σε διατομεακό συντονισμό. Μια επίδραση με διάρκεια μπορεί να περιλαμβάνει υλικό παρακολούθησης, ψηφιακά προγράμματα μάθησης και επαγγελματικά δίκτυα που διευκολύνουν τη συνεχή ανταλλαγή απόψεων.

Ίση και τακτική πρόσβαση σε εξειδικευμένη κατάρτιση: Δομικά κενά και ο ρόλος της τεχνολογίας

Τα σχόλια που συλλέχθηκαν καθ' όλη τη διάρκεια του έργου FOSTER αποκάλυψαν ένα δομικό πρόβλημα που εκτείνεται πέρα από το περιεχόμενο της κατάρτισης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη: την άνιση πρόσβαση. Οι συμμετέχοντες/ουσες σε όλες τις χώρες εταίρους ανέφεραν σταθερά ότι οι ευκαιρίες εξειδικευμένης κατάρτισης είναι συχνά βασισμένες σε έργα, σποραδικές και γεωγραφικά συγκεντρωμένες σε μεγάλα αστικά κέντρα. Οι δικηγόροι που ασκούν το επάγγελμα σε μικρότερες πόλεις ή αγροτικές περιοχές περιέγραψαν περιορισμένη πρόσβαση σε συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη στον τομέα αυτό, παρά το γεγονός ότι εκπροσωπούν τακτικά παιδιά-θύματα, μάρτυρες ή κατηγορούμενους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η

συμμετοχή εξαρτιόταν από την προσωπική πρωτοβουλία, τη θεσμική υποστήριξη ή τη δυνατότητα μετακίνησης - παράγοντες που μπορεί να δημιουργούν ακούσιες ανισότητες στην ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Αυτή η άνιση διαθεσιμότητα είναι ιδιαίτερα προβληματική υπό το πρίσμα του άρθρου 25 της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ, το οποίο απαιτεί την κατάλληλη κατάρτιση των επαγγελματιών που ενδέχεται να έρθουν σε επαφή με θύματα. Η αποτελεσματικότητα της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης δεν μπορεί να εξαρτάται από τη γεωγραφική θέση ή την πρόσβαση σε εξωτερικά χρηματοδοτούμενα έργα. Εάν οι εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες παραμένουν περιορισμένες σε επαγγελματίες που έχουν την έδρα τους σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα, οι δομικές ανισότητες κινδυνεύουν να αναπαραχθούν σε επίπεδο παροχής υπηρεσιών προς τα παιδιά.

Οι συμμετέχοντες/ουσες στο πρόγραμμα FOSTER τόνισαν επανειλημμένα την ανάγκη για τακτικές, θεσμοθετημένες ευκαιρίες κατάρτισης που εντάσσονται στα εθνικά πλαίσια επαγγελματικής κατάρτισης και δεν εξαρτώνται αποκλειστικά από πρωτοβουλίες περιορισμένου χρόνου. Τα φιλικά προς τα παιδιά πρότυπα δικαιοσύνης εξελίσσονται, η νομολογία αναπτύσσεται και οι διεπιστημονικές πρακτικές προχωρούν. Κατά συνέπεια, η κατάρτιση δεν θα πρέπει να νοείται ως εφάπαξ παροχή, αλλά ως συνεχής επαγγελματική απαίτηση προσβάσιμη σε όλους/ες τους/τις δικηγόρους, ανεξάρτητα από την περιοχή ή τη θεσμική τους ένταξη.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην αντιμετώπιση αυτού του κενού. Οι κατάλληλα σχεδιασμένες μορφές κατάρτισης μπορούν να αμβλύνουν τις γεωγραφικές ανισότητες, να μειώσουν τα εμπόδια κόστους και να επιτρέψουν ευέλικτη συμμετοχή συμβατή με τα ωράρια εργασίας. Οι ψηφιακές πλατφόρμες διευκολύνουν επίσης την διαρκή επαφή με το υλικό, την ενσωμάτωση προσομοιώσεων/ υποθέσεων σε πολυμέσα και την προσφορά με συγκριτικές προοπτικές για επιμέρους δικαιοδοσίες. Είναι σημαντικό ότι η ψηφιακή μάθηση δεν χρειάζεται να αντικαταστήσει τη διαδραστική εκπαίδευση διά ζώσης- αντίθετα, μπορεί να λειτουργήσει ως θεμελιώδες στρώμα που εξασφαλίζει ότι όλοι/ες οι επαγγελματίες έχουν πρόσβαση στις βασικές γνώσεις πριν από την εμπλοκή σε πιο εξειδικευμένες, προσανατολισμένες στην πράξη ενότητες.

Παράλληλα, τα σχόλια που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος FOSTER υποδηλώνουν ότι οι ψηφιακές λύσεις πρέπει να είναι εκπαιδευτικά άρτιες. Μια αποτελεσματική διαδικτυακή κατάρτιση θα πρέπει να περιλαμβάνει ασκήσεις βασισμένες σε υποθέσεις, ερωτήσεις που προτρέπουν σε αναστοχασμό και πρακτικά παραδείγματα που αντικατοπτρίζουν πραγματικά διαδικαστικά διλήμματα. Όπου είναι δυνατόν, τα μικτά μοντέλα που συνδυάζουν διαδικτυακές ενότητες με συντονισμένες συζητήσεις — είτε ψηφιακές είτε δια ζώσης — είναι ελπιδοφόρα.

Σε αυτό το πλαίσιο, το ψηφιακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου FOSTER αποτελεί μια πιθανή διαρθρωτική απάντηση στην πρόκληση της προσβασιμότητας που εντοπίστηκε από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες.

Προσφέροντας έναν τυποποιημένο, πρακτικά προσανατολισμένο και ευθυγραμμισμένο με την ΕΕ πόρο κατάρτισης διαθέσιμο και μετά τη λήξη των δραστηριοτήτων που βασίζονται στο έργο, μπορεί να χρησιμεύσει ως θεμέλιο πάνω στο οποίο οι δικηγορικοί σύλλογοι, οι σχολές δικαστών και άλλοι επαγγελματικοί φορείς μπορούν να οικοδομήσουν βιώσιμα πλαίσια κατάρτισης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη.

Συμπέρασμα

Ο σχεδιασμός μετασχηματιστικής κατάρτισης στον τομέα της φιλικής προς τα παιδιά δικαιοσύνης προϋποθέτει την εναρμόνιση των ουσιαστικών νομικών υποχρεώσεων της ΕΕ με εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που καλλιεργούν τον επαγγελματική αλλαγή. Δίνοντας έμφαση στην επικοινωνία, στη συλλογιστική που λαμβάνει υπόψη το τραύμα, στις διαδικαστικές εγγυήσεις, στον διεπιστημονικό συντονισμό και στην διατομεακή ευαισθητοποίηση –και παρουσιάζοντας το περιεχόμενο μέσω μεθοδολογιών που βασίζονται σε υποθέσεις και προωθούν τον αναστοχασμό– οι εκπαιδευτές/ριες συμβάλλουν άμεσα στην αποτελεσματική εφαρμογή της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ και στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της ΕΕ για τη δικαστική κατάρτιση.

Η κατάρτιση, όταν σχεδιάζεται με προσοχή, μετατρέπεται σε δομικό μηχανισμό για την ενίσχυση των συστημάτων δικαιοσύνης και τη διασφάλιση της αξιοπρέπειας και των δικαιωμάτων των παιδιών θυμάτων σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.